

DEN EUROPÆISKE TILSYNSFØRENDE FOR DATABESKYTTELSE

Resumé af udtalelse fra Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse om forslaget til omarbejdning af Bruxelles IIa-forordningen

(Udtalelsen findes i sin helhed på engelsk, fransk og tysk på den tilsynsførendes websted www.edps.europa.eu)

(2018/C 120/07)

RESUMÉ

Bruxelles IIa-forordningen er hjørnестenen i Den Europæiske Unions retlige samarbejde om familiespørgsmål. Den fastlægger ensartede kompetenceregler for skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab samt for tvister vedrørende forældreansvar i situationer på tværs af grænser. Det overordnede formål med omarbejdningen af Bruxelles IIa-forordningen er at fjerne de resterende hindringer for retsafgørelseris frie bevægelighed i overensstemmelse med princippet om gensidig anerkendelse og yderligere at sikre barnets bedste ved at forenkle procedurerne og forbedre deres effektivitet.

Med de nye foreslåede regler sigtes der mod at fremme et bedre samarbejde mellem centralmyndigheder, der udveksler oplysninger i og på tværs af medlemsstaterne, uden oprettelse af et IT-system. Den tilsynsførende er ikke blevet hørt om forslaget af Kommissionen. I betragtning af, at der under drøftelserne i Rådets Gruppe vedrørende Civilretlige Spørgsmål blev givet udtryk for betænkeligheder med hensyn til forholdet mellem den foreslåede omarbejdning og EU-retten om beskyttelse af personoplysninger, anmodede Rådet formelt den tilsynsførende om en udtalelse. Den tilsynsførende bifalder denne anmodning om høring fra Rådet.

Udtalelsen har fokus på specifikke henstillinger med henblik på at styrke lovligheden af behandlingen i henhold til forslagens artikel 63 og 64. Endvidere fremsætter den tilsynsførende henstillinger til passende og specifikke garantier til beskyttelse af de registreredes grundlæggende rettigheder og interesser.

I lyset af artikel 6, stk. 3, og artikel 9, stk. 2, litra g), i den generelle forordning om databeskyttelse og i betragtning af den sammenhæng, hvori forslaget indgår, dets formål samt den omstændighed, at børn er blandt de registrerede, der er berørt af forslaget, anbefaler den tilsynsførende, at der indsættes specifikke bestemmelser i forordningen i relation til formålet med behandlingen og de typer oplysninger, der skal behandles. Navnlig anbefaler den tilsynsførende en præcisering af, om samarbejdsrammen i forslagens kapitel V kun omfatter sager om forældreansvar eller ligeledes internationale barnebortførelser. I betragtning af, at kapitel V synes at omfatte begge samarbejdsområder, og med henblik på at skabe større retssikkerhed og opfylde de krav, der følger af princippet om formålsbegrænsning, mener den tilsynsførende, at artikel 63, stk. 3, kunne ændres for at indsnævre formålene til »samarbejde i specifikke sager vedrørende forældreansvar og internationale barnebortførelser«. Endvidere ville den tilsynsførende bifalde en udtrykkelig henvisning til principperne om datakvalitet og -minimering i forordningen.

I forbindelse med det foreliggende forslag udtrykker den tilsynsførende tilfredshed med, at artikel 63, stk. 4, fastsætter en forpligtelse til principielt at underrette den registrerede om videregivelsen af oplysninger. Denne forpligtelse kan undtagelsesvis udsættes, indtil anmodningen er efterkommet. Denne begrænsning, som har til formål at sikre en rimelig balance mellem de registreredes ret til at blive underrettet om videregivelsen og medlemsstaternes interesser i at udveksle oplysninger, synes i sig selv ikke at rejse grundlæggende spørgsmål på baggrund af de generelle principper om lovlighed, rimelighed og gennemsigtighed. Den tilsynsførende mener imidlertid, at henvisningen til den »nationale lovgivning i den anmodede medlemsstat« kan give anledning til forvirring, idet den synes at give mulighed for, at der indføres nationale begrænsninger for underretningspligten. Den tilsynsførende anbefaler, at det specificeres, at henvisningen til den nationale lovgivning i den anmodede medlemsstat i artikel 63, stk. 4, ikke giver mulighed for, at der på nationalt plan kan indføres yderligere begrænsninger af retten til oplysninger, således at den specifikke foranstaltning, der skal sikre, at den i denne bestemmelse fastsatte behandling er rimelig, anvendes ensartet i hele Unionen.

Endvidere anbefaler den tilsynsførende, at det fastsættes i forordningen, at registrerede principielt har ret til indsigt i de oplysninger, der videregives til den anmodende myndighed i en medlemsstat. Den tilsynsførende anbefaler endvidere, for så vidt som begrænsninger af retten til indsigt og berigtigelse anses for at være nødvendige i forbindelse med forslaget, at forslaget suppleres med en klar og specifik bestemmelse, der fastsætter »rækkevidden af de indførte begrænsninger«, i overensstemmelse med artikel 23, stk. 2, litra c), i den generelle forordning om databeskyttelse.

1. INDLEDNING OG BAGGRUND

1. Den 30. juni 2016 forelagde Kommissionen Rådet et forslag til Rådets forordning om kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar, og om internationale barnebortførelser (omarbejdning). Forslaget er en omarbejdning af Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (den såkaldte Bruxelles IIa-forordning, herefter »forslaget«).
2. Bruxelles IIa-forordningen er hjørnестenen i Den Europæiske Unions retlige samarbejde om familiespørgsmål. Den fastlægger ensartede kompetenceregler for skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab samt for tvister vedrørende forældreansvar i situationer på tværs af grænser. Den letter den frie bevægelighed for retsafgørelser, officielt bekræftede dokumenter og aftaler inden for Unionen ved at fastsætte bestemmelser for anerkendelse og håndhævelse af disse i andre medlemsstater. Den har fundet anvendelse siden den 1. marts 2005 i alle medlemsstater ⁽¹⁾ undtagen Danmark ⁽²⁾.
3. Kommissionen har foretaget en vurdering af, hvordan forordningen fungerer i praksis, og fandt det nødvendigt at ændre retsakten i sin gennemførelsesrapport, der blev vedtaget i april 2014 ⁽³⁾. Evalueringen viste, at af de to store områder, som er omfattet af forordningen, ægteskabssager og forældreansvar, er det sidstnævnte, der har forvoldt akutte problemer. Ydermere har Den Europæiske Unions Domstol (EU-Domstolen) indtil videre afsagt 24 domme vedrørende fortolkningen af forordningen, som er taget med i betragtning.
4. Det overordnede formål med forslaget er yderligere at udvikle det europæiske område med retfærdighed og grundlæggende rettigheder baseret på gensidig tillid ved at fjerne de resterende hindringer for retsafgørelserns frie bevægelighed i overensstemmelse med princippet om gensidig anerkendelse og yderligere at sikre barnets bedste ved at forenkle procedurerne og forbedre deres effektivitet.
5. Med forslaget afskaffes navnlig proceduren for eksigibilitet ⁽⁴⁾ for alle afgørelser, der er omfattet af forordningens anvendelsesområde og i stedet indføres en automatisk anerkendelse af alle retsafgørelser fra andre EU-medlemsstater. Forslaget præciserer også en række spørgsmål vedrørende barnebortførelser på tværs af grænser med henblik på at forbedre effektiviteten af tilbagegivelsen af et bortført barn.
6. Med de nye regler sigtes der mod at fremme et bedre samarbejde mellem centralmyndigheder, der udveksler oplysninger i og på tværs af medlemsstaterne, uden oprettelse af et IT-system. Rådets Gruppe vedrørende Civilretlige Spørgsmål har dog under drøftelserne givet udtryk for betænkeligheder med hensyn til forholdet mellem den foreslåede omarbejdning og EU-retten om beskyttelse af personoplysninger.
7. Den 11. januar 2018 anmodede Rådet formelt den tilsynsførende om en udtalelse, navnlig om forslagets artikel 63, stk. 3 og 4, vedrørende regler om, hvordan oplysninger indsamlet af centralmyndigheder i forbindelse med grænseoverskridende sager kan anvendes yderligere, og hvordan registrerede bør underrettes.
8. Den tilsynsførende glæder sig over, at han er blevet hørt af Rådet. Denne udtalelse har fokus på at fremsætte specifikke henstillinger med henblik på at styrke lovligheden af behandlingen i henhold til forslagets artikel 63 og 64 (afsnit 2). Endvidere fremsætter den tilsynsførende henstillinger til passende og specifikke garantier til beskyttelse af de registreredes grundlæggende rettigheder og interesser (afsnit 3).

4. KONKLUSION

Lovlig behandling

38. Som en væsentlig henstilling og med henblik på at styrke lovligheden af behandlingen (i henhold til artikel 6, stk. 3, og artikel 9, stk. 2, litra g), i den generelle forordning om databeskyttelse) og i betragtning af den sammenhæng, hvori forslaget indgår, og dets formål anbefaler den tilsynsførende, at anvendelsesområdet for og formålet med det i forslagets kapitel V fastsatte samarbejde præciseres:
 - Den tilsynsførende anbefaler en præcisering af, om samarbejdsrammen i forslagets kapitel V kun omfatter sager om forældreansvar eller ligeledes internationale barnebortførelser. I betragtning af, at kapitel V omfatter begge samarbejdsområder, og med henblik på at skabe større retssikkerhed og opfylde de krav, der følger af princippet om formålsbegrænsning, mener den tilsynsførende, at artikel 63, stk. 3, bør ændres for at indsnævre formålene til »samarbejde i specifikke sager vedrørende forældreansvar og internationale barnebortførelser«, således at »ægteskabssager«, der er det andet store område, som er omfattet af forordningen, udelukkes. Definitionerne af »kompetent myndighed« osv. bør tilpasses i overensstemmelse hermed.

⁽¹⁾ I de medlemsstater, som har tiltrådt Unionen efter denne dato, har forordningen fundet anvendelse siden deres tiltrædelse.

⁽²⁾ Danmark deltager ikke i denne forordning, som derfor hverken er bindende for eller finder anvendelse i Danmark.

⁽³⁾ COM(2014) 225 final.

⁽⁴⁾ En procedure, hvorved en udenlandsk retsafgørelse formelt skal anerkendes af fuldbyrdelsesstaten.

39. Som en yderligere henstilling med henblik på at styrke lovligheden af behandlingen:

- Den tilsynsførende ville bifalde en udtrykkelig henvisning til principperne om datakvalitet og dataminimering i forslagets artikel 64, stk. 1.

Passende og specifikke foranstaltninger til beskyttelse af den registreredes grundlæggende rettigheder og interesser

40. Som en væsentlig henstilling:

- Den tilsynsførende anbefaler, at det specificeres, at henvisningen til den nationale lovgivning i den anmodede medlemsstat i artikel 63, stk. 4, ikke giver mulighed for, at der på nationalt plan kan indføres yderligere begrænsninger af retten til oplysninger, således at den specifikke foranstaltning, der skal sikre, at den i denne bestemmelse fastsatte behandling er rimelig, anvendes ensartet i hele Unionen.

41. Som en yderligere henstilling foreslår den tilsynsførende, at forslaget suppleres med specifikke foranstaltninger til beskyttelse af registreredes ret til indsigt og berigtigelse:

- Den tilsynsførende anbefaler, at det fastsættes i forordningen, at registrerede principielt har ret til indsigt i de oplysninger, der videregives til den anmodende myndighed i en medlemsstat. Den tilsynsførende anbefaler endvidere, for så vidt som begrænsninger af retten til indsigt og berigtigelse anses for at være nødvendige i forbindelse med forslaget, at forslaget suppleres med en klar og specifik bestemmelse, der fastsætter »rækkevidden af de indførte begrænsninger«, i overensstemmelse med artikel 23, stk. 2, litra c), i den generelle forordning om databeskyttelse.

Bruxelles, den 15. februar 2018.

Giovanni BUTTARELLI

Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse
